

НАУКОВО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОБЛЕМ НАВЧАННЯ, ВИХОВАННЯ І РОЗВИТКУ УЧНІВ У ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ, ПОЧАТКОВОЇ ТА СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

УДК 378.6:[331.543:373.3](4)
DOI: 10.31652/2412-1142-2023-68-50-59

Жовнич Олеся Володимирівна

кандидат педагогічних наук, доцент, докторант,
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського,
м. Вінниця, Україна
ORCID ID 0000-0001-6430-7341
olesia.zhovnych@vspu.edu.ua

ПРІОРИТЕТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ: АНАЛІЗ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ

Анотація. У статті на основі аналізу досліджень європейських науковців з'ясовано, що пріоритетним напрямом розвитку сучасної освіти є формування в учнів життєвих навичок. У Європі визнано, що є лише один дієвий спосіб підготувати дитину до успішного дорослого життя: навчити адаптуватися до будь-яких змін, які відбуваються нині та чекають її в майбутньому. Життєві навички допомагають підготувати молодих людей до життя після закінчення навчання та надають можливість успішно розвиватись у всіх сферах життя.

Більшість українських дослідників надають перевагу формуванню, так званих, м'яких навичок, до яких відносять ті, що пов'язані з комунікацією та налагодженням людських взаємин (спілкування, робота в команді, лідерство, здатність попереджувати та розв'язувати конфлікти тощо).

Спільним висновком європейських науковців є те, що основна роль учителя початкових класів полягає в тому, щоб формувати в учнів життєві навички та соціальні здібності для забезпечення оптимального результату соціального, емоційного, інтелектуального, фізичного та морального розвитку дітей.

У країнах Європи важливими факторами для формування життєвих навичок з самого раннього віку визнані сім'я та заклади освіти. Учитель початкових класів відіграє важливу роль у вихованні в своїх учнів хороших звичок. Тому вчителі початкових класів зобов'язані бути прикладом для наслідування. Тому основною метою професійної підготовки вчителів початкових класів є формування їхньої готовності до розвитку життєвих навичок в учнів.

Ключові слова: вчитель початкових класів, життєві навички, м'які навички, педагогічна освіта, успішна життєдіяльність.

1. ВСТУП

Успішний розвиток кожної держави залежить від того, наскільки успішними є її громадяни. Батьки мріють, щоб їхні діти були успішними в усіх сферах життя; вчителі прагнуть, щоб їхні учні стали продуктивними членами суспільства; усе суспільство сподівається, що наступне покоління змінить на краще не лише своє життя, а й життя інших людей. Тривалий час успішність людини у багатьох сферах забезпечувала якісна освіта. Проте нині, як зазначають більшість європейських науковців і практиків, модель навчання, що забезпечувала грамотну робочу силу для індустріальної епохи та виробничих імперій, більше не актуальна для життя чи роботи в складному глобальному суспільстві [1; 2; 3; 4; 5]. Більшої цінності набуває формування в молоді життєвих навичок (життєвих компетентностей).

У цьому напрямі відбувається трансформація освітньої політики в багатьох європейських країнах. Діяльність організації ЮНЕСКО також підтримала цю трансформацію, додавши до попередніх чотирьох основних завдань освіти (навчання знати, вчитися робити, вчитися бути і вчитися жити разом) п'яте завдання «для вирішення особливої проблеми стійкості: навчитися трансформувати себе та суспільство» [6]. Ці п'ять основ навчання концептуалізувалися як «інтегроване бачення освіти» і наразі визнані ключовим орієнтиром для розвитку освіти в усьому світі [7].

Проект «Освіта 2030» визначив ще три категорії «трансформаційних компетентностей», які допоможуть молодим людям бути інноваційними, відповідальними та обізнаними: створення нової цінності, подолання напруги та дилем, взяття на себе відповідальності [8].

Отже, в сучасному глобалізованому й динамічному світі все більше людей і організацій переконуються, що академічних знань недостатньо для успіху людини в житті. Тому сучасні учні мають усвідомлювати, що для успіху в світі, який все частіше зазнає неймовірних метаморфоз, вони мають уміти керувати власним життям (планувати, передбачати, контролювати, оцінювати). Міцну основу для цього забезпечують так звані життєві навички (англ. life skills). До них найчастіше науковці відносять упевненість у спілкуванні, обговоренні, дебатах, письмі та вирішенні проблем, а також управління часом, самоконтроль та ін. Формування життєвих навичок в учнів є одним із важливих завдань сучасної освіти. Такі навички допомагають підготувати молодих людей до життя після закінчення навчання та надають їм можливість успішно розвиватись у всіх сферах життя.

Постановка проблеми. Концепція Нової української школи визначає 10 ключових компетентностей, якими мають оволодіти учні початкових класів: «спілкуватися державною мовою, спілкування іноземними мовами, математична компетентність, основні компетентності у природничих науках і технологіях, інформаційно-цифрова компетентність, уміння вчитися впродовж життя, ініціативність і підприємливість, соціальна та громадянська компетентності, обізнаність та самовираження у сфері культури, екологічна грамотність і здорове життя»[9].

Ці Ключові компетентності створюють «канву», яка є основою для успішної самореалізації учня – як особистості, громадянина і фахівця. Вони включають у себе такі навички, як планування та керування часом, фінансову грамотність, здатність до спілкування, креативність, адаптивність, розв'язування проблем, підприємливість, лідерство, роботу в команді та інші. Життєві навички є важливими для успіху в будь-якій сфері життя і можуть допомогти досягти особистих і професійних цілей.

У Європі, як і в усьому світі, визнано, що є лише один дієвий спосіб підготувати дитину до успішного дорослого життя: навчити адаптуватися до будь-яких змін, які відбуваються нині та чекають її в майбутньому. Тому варто робити ставку не лише на жорсткі (hard skills), а, насамперед, на м'які навички (soft skills), оскільки в майбутньому будуть користуватися попитом саме вони [10; 11; 12].

Життєві навички, такі як управління часом, самоконтроль, зосередженість, гнучке мислення, соціальна взаємодія та наполегливість, стануть міцнішою основою для навчання та успіху в їхні шкільні роки та пізніше. А для конкуренції з роботами учням варто розвивати м'які навички, недоступні машинам: вміння працювати у команді, лідерство, критичне мислення, креативність, а найголовніше – емпатію та вміння комунікувати з людьми. Вони фундаментально закладаються у дитинстві та юному віці. Ось чому так важливо враховувати їх розвиток, починаючи з початкових класів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В Україні науковці до життєвих навичок відносять переважно соціальні навички [13; 14] та навички здорового способу життя [15]. У статті О. Гончарової [13, с.103] виявлено сутнісний зв'язок між поняттями «навички», «життєві навички» та «соціальні навички», визначено та охарактеризовано комплексні соціальні навички учнів початкової школи (самосвідомість, керування собою і здатність до

рефлексії, соціальні уявлення, комунікаційні навички, відповідальність у прийнятті рішень) та окреслено проблему формування в учнів початкової школи комплексних соціальних навичок.

Вказуючи на відсутність чіткої класифікації життєвих навичок, українські дослідники зазначають, що в англійській мові *skills* означає не лише навички, а й здатність до чогось чи компетентність. Тому вони пропонують вживати цей термін, коли йдеться про «низку психологічних і соціальних компетентностей, які допомагають людині ладнати зі своїм внутрішнім світом і будувати продуктивні взаємини із довколишнім» [15, с.4].

В Україні за останні роки розвиток в учнів життєвих навичок став фактично методологічним підходом, який зосереджений на учнях і на тому, щоб зробити процес викладання динамічнішим і привабливішим, знання – практично спрямованими [1; 15]. Формуванню життєвих навичок в учнів присвячені дослідження українських науковців Т. Воронцової, О. Колмикової та ін. [14; 15].

Більшість українських дослідників (Н. Бахмут, О. Демченко, І. Карук, К. Коваль, Г. Пирожок та ін.) надають перевагу формуванню, так званих, м'яких навичок (англ. *soft skills*), до яких відносять ті, що пов'язані з комунікацією та налагодженням людських взаємин (спілкування, робота в команді, лідерство, здатність попереджувати та розв'язувати конфлікти тощо). М'які навички в українській педагогіці визнані надважливими для фахівців соціономічних професій [16], проте все більше уваги педагоги починають приділяти формуванню таких навичок в учнів [17; 18; 19; 20] і у студентів педагогічних ЗВО [21; 22].

У статті І. Полякової та К. Корсікової здійснено аналіз навичок, якими повинні володіти випускники сучасної школи. До них автори відносять адаптивність у мінливих життєвих ситуаціях; самостійність і критичність мислення; уміння бачити, формулювати проблему і знаходити шляхи раціонального її вирішення; усвідомлення того, де і яким чином здобуті знання можуть бути використані в навколишньому середовищі, їх практичне застосування; здатність генерувати нові ідеї, творчо мислити; уміти працювати з інформацією; бути комунікабельним, уміти працювати в команді; уміти самостійно працювати над розвитком власного інтелекту, свого культурного рівня [23, с.120].

Проблеми формування соціальних навичок і компетентностей в учнів початкових класів проаналізовано в працях О. Гончарової, О. Колмикової та ін. [13; 14], м'яких навичок – у працях О. Демченко, Н. Казьмірчук, І. Карук та ін. [18; 19; 24].

Здійснивши порівняльний аналіз дефініцій терміна «*soft skills*», запропонованих українськими та зарубіжними дослідниками, автори статті [25] акцентували увагу на тому, що особливої значущості м'які навички набувають у професіях типу «людина – людина», до яких належать і вчителі початкових класів. Українські дослідники довели, що *soft skills* становлять саму суть професійної діяльності вчителя початкової ланки освіти й цілеспрямоване їх формування має перебувати в центрі підготовки таких педагогів. На основі досвіду викладання філологічних дисциплін автори простежили особливості розвитку м'яких навичок у майбутніх учителів початкових класів. Дослідники зазначили, що для ефективного формування та вдосконалення *soft skills* на лекційних і практичних заняттях необхідно застосовувати різні способи взаємодії суб'єктів освітнього процесу – імітаційну гру, кейс-стаді, колоквиуми, індивідуальні та групові проекти тощо. Автори статті зауважують, що: «розвиток гнучких навичок у майбутніх учителів початкової школи залежить від способів організації середовища як освітнього коворкінгу та готовності викладачів і студентів до продуктивної інтеракції, саморозвитку й самоорганізації» [25, с.98].

Проте в Україні чітких рекомендацій щодо системної підготовки вчителів початкових класів до розвитку в учнів життєвих навичок ще не розроблено. Для вироблення таких рекомендацій цінним вважаємо аналіз відповідного європейського досвіду.

Мета статті – на основі аналізу досліджень європейських науковців з'ясувати пріоритетні напрями розвитку сучасної освіти та основні аспекти в професійній підготовці вчителів початкових класів.

2. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Відповідно до теорії успішного інтелекту Р. Стернберга [26], успішна людина здатна ставити та досягати особистих цілей у своєму житті, враховуючи культурний контекст. Успішна людина досягає поставлених цілей, з'ясовуючи свої сильні та слабкі сторони, а потім використовуючи сильні сторони та компенсуючи слабкі. Сильні та слабкі сторони, за Р. Стернбергом, визначаються проявом чотирьох видів навичок: творчі, аналітичні, практичні та навички мудрості. Людина має бути творчою, щоб генерувати нові та корисні ідеї; аналітичною, щоб переконатися, що ідеї, які вона чи хтось інший генерує, є хорошими; практичною, щоб застосувати ці ідеї та переконати інших у їх цінності; і мудрою, щоб переконатися, що реалізація ідей допоможе забезпечити загальне благо через посередництво позитивних етичних принципів.

У сучасній науковій літературі навички такого типу називають життєвими (англ. life skills), визначаючи їх як комплекс неспеціалізованих, але важливих для кар'єри і успіху в житті надпрофесійних навичок, які відповідають за високу продуктивність і є «наскрізними», тобто не пов'язані з конкретною предметною областю.

Життєві навички (також відомі як «життєві компетенції») – це знання та навички, які потрібні для ефективного функціонування в суспільстві. Розвинені життєві навички суттєво впливають і на формування ключових компетентностей сучасної людини, оскільки сприяють здатності до комплексного розв'язування багатьох проблем, що виникають повсякчас.

У педагогічній літературі наявні визначення життєвих (англ. life skills), жорстких/твердих (англ. hard skills) і м'яких/гнучких навичок (англ. soft skills).

Жорсткі навички – це специфічні здібності, якими володіє працівник конкретної професії. Це технічні можливості або набори навичок, які легко визначити кількісно і які можна наочно продемонструвати. Як правило, їх можна розвинути, відвідуючи курси, семінари, читаючи книги і отримавши специфічний досвід у конкретній галузі. З точки зору працевлаштування, найчастіше саме ці навички є основними, адже фахівець у певній сфері має володіти спеціальними вміннями. Проте науковці прогнозують, що жорсткі/тверді навички, які відносяться до суто професійних, скоро відійдуть на другий план, оскільки попит на них буде поступово зменшуватись [4; 7; 8; 10; 11; 12]. Передбачається, що для роботодавців більш важливішою буде наявність у потенційного працівника життєвих навичок. Тому під час співбесіди нерідко рекрутер витрачає більше часу на оцінювання життєвих, зокрема м'яких, навичок кандидата, ніж на оцінювання його жорстких навичок.

Soft skills багато в чому є провідними у формуванні особистості людини. Особливо важливим для майбутньої реалізації підростаючого покоління є те, що окрім академічних і технічних навичок також формуються ключові соціальні навички. Роль soft skills все більше цінується з огляду на зростання потреби в індивідуальній конкурентоспроможності та глобалізацію сучасного світу. Наявність низки соціальних якостей завжди має перевагу над наявністю однакових академічних знань або технічних навичок [27; 28; 29].

М'які навички європейськими науковцями визначені як підсистема системи життєвих навичок, які разом із цінностями, переконаннями, поглядами та рисами характеру утворюють складну структуру особистості (рис.1).

Термін «м'які навички» (soft skills) використовується в педагогічній теорії та практиці також у контексті компетенцій. Вони є частиною ключових компетентностей для успіху людини на кожному етапі її розвитку. М'які навички включають: спілкування, толерантність, стресостійкість, взаємодопомогу, емпатію, роботу в команді, лідерство, ведення переговорів, прийняття рішень, креативність тощо. М'які навички визначаються як поєднання соціальних навичок, комунікативних навичок, характеру, ставлення, особливостей кар'єри, емоційного інтелекту тощо. Вони можуть допомогти людям орієнтуватися в оточенні, добре працювати з іншими, досягати своїх цілей. Вони доповнюють інші навички, такі як технічні, професійні, академічні, які називаються «твердими навичками» [30, с. 911].

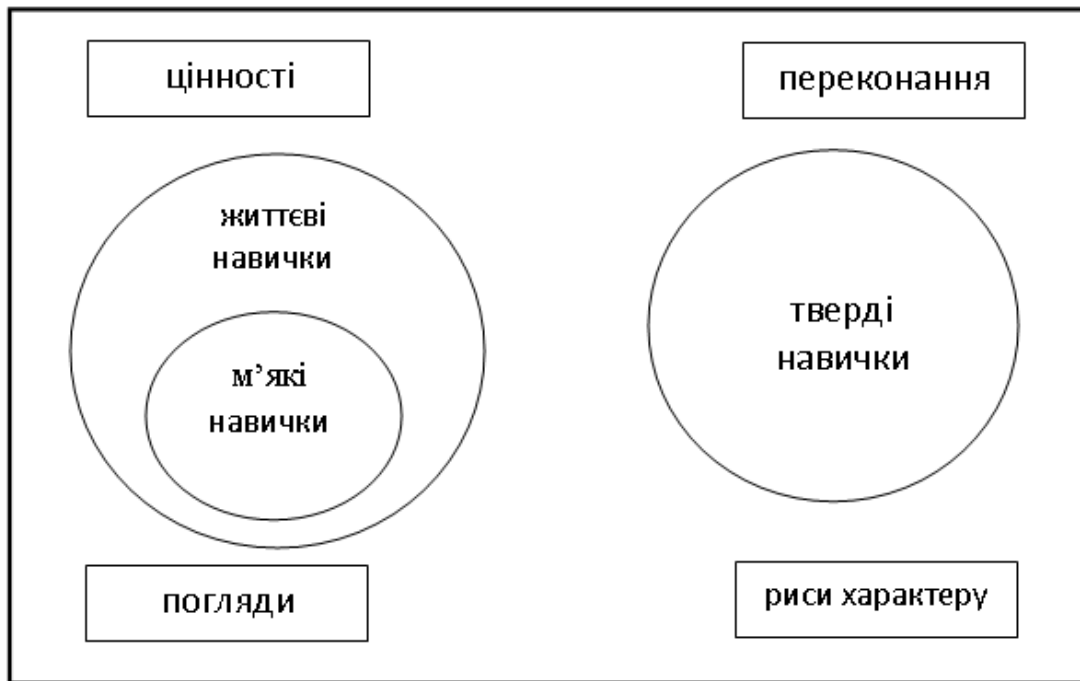

Рис.1. Схема співвідношення між системами життєвих і м'яких навичок у структурі особистісних характеристик

3. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

У більшості країн ЄС визнано, що м'які навички, навички міжособистісного спілкування, які демонструють здатність працювати з іншими, є важливими для отримання роботи та просування по службі. Однак, як зазначено в дослідженні [12, с.90], яке спирається на опитування роботодавців, у молоді часто є значні недоліки у навичках спілкування (усного та письмового), командної роботи та критичного мислення, що може заважати їм у професійній кар'єрі. Автори статті [12, с.90] детально описують навчальні стратегії та види діяльності, які можна використовувати як в очних, так і в онлайн-класах навчання дорослих для розвитку навичок спілкування, командної роботи та критичного мислення. Ці навички можна навчати в контексті будь-якого уроку; їх не потрібно контекстуалізувати на уроках, пов'язаних з майбутньою професією. Інтегруючи ці навчальні практики в навчальну програму, фахівці з освіти дорослих можуть допомогти дорослим набути навичок, необхідних для процвітання на робочому місці та просування вперед в освітньому та громадському середовищі [12, с.90].

З огляду на необхідність розвивати життєві навички з раннього віку, ЮНІСЕФ пропонує школам запровадити модуль із десяти важливих навичок, які варто сформувати в дітей. До них належать такі життєві навички, як самосвідомість, прийняття рішень, вирішення проблем, творче мислення, критичне мислення, емпатія, боротьба з емоціями та стресом; а також м'які навички, такі як комунікативні та міжособистісні навички [30]. На жаль, як зазначають науковці, в Європі все ще спостерігається тенденція, що школи зосереджені насамперед на академічних знаннях. Це пов'язано з тим, що важливим фактором є досягнуті успіхи в різних видах оцінювання. Відсутність соціального виховного елементу призводить до низки проблем у підлітків – агресії, асоціації, відсутності комунікативних навичок тощо [30].

Європейські науковці наголошують, що, окрім піклування про освітні потреби, вчителі початкових класів повинні намагатися розвивати в учнів «мислення зростання», щоб зробити учнів готовими до майбутнього. Дітям починає подобатися навчання, коли школа робить акцент на особистісному зростанні учнів. Вони знають, що вдосконалення вимагає часу, тому наполегливо продовжують свої зусилля, поки не досягнуть успіху. Якщо навчити

цій дуже важливій навичці учнів молодших класів, то це дасть їм змогу досягти успіху в будь-якій справі. Тому науковці з багатьох європейських країн наголошують на необхідності викладання теорії мислення в педагогічній освіті [31; 32].

Основними чинниками, які сприяють розвитку soft skills, науковці визначають такі: спеціальні навчальні завдання, підтримка вчителя, позакласна діяльність, взаємодія з учителями та однолітками та активне спілкування [33, с.423].

Серед публікацій європейських науковців ми знайшли особистий наратив, у якому автор описує, як об'єднання драматургії з рештою навчальної програми для формування життєво важливих навичок в учнів початкової школи в англійському місті Дербішир [34, с.35].

У країнах Європи важливими факторами для формування життєвих навичок з самого раннього віку визнані сім'я та заклади освіти, які є невід'ємною частиною життя дитини. Учитель відіграє важливу роль у вихованні в своїх учнів хороших звичок. Особливо це стосується вчителів початкових класів, оскільки діти в цьому віці рівняються на своїх учителів. Тому вчителі початкових класів зобов'язані бути прикладом для наслідування [35].

У дослідженнях європейських науковців ми знайшли кілька цікавих результатів і рекомендацій щодо підготовки вчителів початкових класів до формування в учнів життєвих навичок [30; 35; 36; 37 та ін.].

Науковцями підтверджено, що позитивні взаємодії в класі мають вирішальне значення для розвитку дітей. Тому все більше програм професійного розвитку вчителів початкових класів спрямовують на підготовку до організації взаємодії учнів у класі та розвитку їхніх основних навичок. У цьому напрямі вважаємо цінним дослідження, в якому основним заходом підготовки вчителя до такого роду діяльності визначено роботу з коучем/тренером. Результати показують, що коучингова підтримка пов'язана з рефлексивними навичками вчителів. Спільні розмірковування вчителя з тренером про свою практику сприяли більшому обдумуванню та бажанню змінюватися, розвиваючи власні навички спілкування та взаємодії та формуючи готовність до розвитку таких навичок у дітей [37, с.68]. Під час навчання вчителі початкових класів дізнаються про важливість взаємодії в навчальному процесі, а їхній досвід викладання у школах під час педагогічної практики знайомить їх з різними моделями взаємодії між учителями та учнями, учнів між собою.

Цінним вважаємо також дослідження щодо навчання вчителів початкової школи оцінювати мислення учнів шляхом аналізу їхніх письмових робіт з математики. Науковці дійшли висновку, що глибоке розуміння математичного змісту є важливим чинником для пояснення мислення учня. Результати показують, що залучення до реальної роботи викладання, наприклад, оцінювання мислення учнів за допомогою письмової роботи на ранніх етапах підготовки вчителя, може спонукати студентів вивчати математику глибше з метою зміцнення їхніх навичок оцінювання [36, с.142].

Щоб розвинути здібності громадян до критичного мислення, школи повинні краще інтегрувати критичне мислення в навчальні плани.

Хоча педагоги, психологи та філософи сходяться на думці про важливість критичності мислення, немає згоди щодо загального теоретичного визначення. Здійснений нами аналіз навчальних планів і програм у системі європейських шкіл показав, що хоча навчальна програма початкової школи не визначає поняття критичне мислення, вона вважає його ключовою навичкою, яку варто розвивати та підтримувати серед учнів у межах шкільних програм. Що стосується підходів до навчання критичного мислення, наше дослідження виявило цілісний підхід, у якому система Європейських шкіл підтримує критичне мислення як явну та неявну мету в рамках стандартної інструкції щодо предметного змісту. У дослідженні Л. Ломбарді [38] визначено рамки для сприяння формуванню критичного мислення в контексті розроблення навчальних програм.

Цікавим є досвід Франції, де одним із способів набуття навичок спілкування запропоновано використовувати волонтерство як співпрацю з асоціаціями та неурядовими

організаціями. У статті [39, с.365] обговорюється залучення французьких студентів до волонтерської діяльності. Результати показують, що багато студентів розвивають навички, пов'язані з їхньою майбутньою професійною кар'єрою, що вони свідомо розмірковують над цим і почуваються збагаченими завдяки досвіду. Автор стверджує, що «непрофесійна» діяльність, як-от волонтерство, може бути активно включена в процес навчання студентів, роблячи їхній загальний досвід більш активним, приємним і актуальним. Виявлено, що навчання через дію є найважливішим фактором у набутті навичок спілкування [39, с.365].

Спільним висновком європейських науковців є те, що основна роль учителя початкових класів полягає в тому, щоб формувати в учнів життєві навички та соціальні здібності для забезпечення оптимального результату соціального, емоційного, інтелектуального, фізичного та морального розвитку дітей.

4. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

З огляду на важливість набуття учнями життєвих навичок, які сприятимуть їхньому успіху впродовж усієї життєдіяльності та в усіх її сферах, необхідними для України є розроблення стратегії відповідної підготовки вчителів, зокрема й учителів початкових класів. Тому до подальших напрямів дослідження відносимо визначення основних напрямів, організаційно-педагогічних умов, технологій, методик і методів, які утворять систему підготовки майбутніх учителів початкових класів до формування в учнів життєвих навичок.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- [1] Коломієць А. М., Лазаренко Н. І. Сучасні методологічні підходи в організації вищої педагогічної освіти. Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського. 2016. Випуск 3(110). Серія : Педагогіка. Одеса : ПНПУ, 2016. С.47-52.
- [2] Лазаренко Н. І. Тенденції професійної підготовки вчителів у педагогічних університетах України в умовах євроінтеграції.: дис. ... доктора пед. наук : [спец.] 13.00.04 – "Теорія і методика професійної освіти"; Інститут педагогічної освіти та освіти дорослих імені Івана Зязюна, НАПН України. Київ 2020. 571 с.
- [3] Lazarenko N., Kolomiets A., Hromov Y. Foreign internships of the universities pedagogical staff: opportunities and perspectives. UNESCO Chair Journal LIFELONG PROFESSIONAL EDUCATION in the XXI CENTURY, 2020. (1), P.45-52.
- [4] Dede C. Comparing frameworks for 21st century skills. In J. Bellanca, R. Brandt (Eds.), 21st century skills. 2010. P. 51–76.
- [5] Zhao Y. Preparing globally competent teachers: A new imperative for teacher education. Journal of Teacher Education, 2010. 61(5), P. 422–431.
- [6] UNESCO. Education for sustainable development. Sourcebook. Learning & training tools. N°4 - 2012. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000216383.locale=en>
- [7] OECD. (2019). The Future of Education and Skills 2030. OECD Publishing. URL: <http://www.oecd.org/education/2030/oecd-education-2030-position-paper.pdf>
- [8] Organisation for Economic Co-operation and Development. The Future of Education and Skills: Education 2030; Secretary-General: Paris, France, 2018; URL: [https://www.oecd.org/education/2030/E2030%20Position%20Paper%20\(05.04.2018\).pdf](https://www.oecd.org/education/2030/E2030%20Position%20Paper%20(05.04.2018).pdf)
- [9] Концепція Нової Української школи. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/novaukrainska-shkola>
- [10] Ahmad S., Ameen K., Ullah M. Needed Soft Skills and their Status: Self-perceptions of University Information Professionals. Pakistan Journal of Information Management & Libraries. 2016, Vol. 18 Issue 2, P.75-90.
- [11] Ediger M. Soft skills and the science curriculum. Education. 2017, Vol. 137. Issue 3, P.281-282.
- [12] Price D., Magy R. Filling the soft skills gap. COABE Journal: The Resource for Adult Education. 2021, Vol. 10 Issue 1, P.90-107.
- [13] Гончарова О. К. Соціальні навички учнів початкової школи як предмет педагогічного дослідження. Академічні студії. Серія «Педагогіка», Вип. 1, 2022. С.103-108.
- [14] Колмикова О. Формування соціальної компетентності учнів початкової школи у позаурочний час. Таврійський вісник освіти, 2016, № 3 (55). С.89-94.
- [15] Воронцова Т. В., Пономаренко В. С. та інші. Принципи освіти на основі розвитку життєвих навичок у курсі «Я досліджую світ»: К.: «Алатон», 2018. 33 с.

- [16] Наход С. А. Значущість «Soft skills» для професійного становлення майбутніх фахівців соціономічних професій. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи. 2018. № 63. С. 131–135.
- [17] Бахмут Н. Розвиток soft skills здобувачів початкової освіти в умовах інклюзії. Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія Педагогічні науки». 2022. №1, С. 144–152.
- [18] Demchenko O., Kazmirchuk N., Zhovnych O., Stakhova I., Podorozhnyi V., Baranovska I. Preparing students for the use of theater activities for children's development soft skills: european context. Society. Integration. Education. 2022. P.31-46.
- [19] Karuk, I., Kolesnik, K., Kryvosheya, T., Prysiazhniuk, L., Shykyrynska, O., Vyshkivska, V., Komarivska, N. The development of cooperation skills of senior preschoolers in the experimentation process. Society. Integration. Education, 2022. I, 404-414.
- [20] Коваль К. О. Розвиток «soft skills» у студентів – один з важливих чинників працевлаштування. Вісник Вінницького політехнічного інституту. 2015. № 2. С. 162–167.
- [21] Пирожок Г. Ю. Формування ключових soft skills у студентів педагогічного коледжу. Збірник наукових праць «Педагогічні науки». 2022. Вип. 98. с. 48–53.
- [22] Пирожок Г. Ю. Значущість soft skills для формування особистості здобувача передвищої освіти в умовах військового стану. Збірник наукових праць «Педагогічні науки». Вип.100. 2022. с.28-33.
- [23] Полякова І., Корсікова К. Soft Skills: універсальні навички на уроках української мови й читання в початковій школі. Acta Paedagogica Volyniensis, 2021. (3), 120–125.
- [24] Казьмірчук Н. С., Жовнич О. В., Стахова І. А. Театр природи як засіб формування soft skills в учнів початкових класів. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія., 2020. С. 23-30.
- [25] Braiilko Yu., Palekha O., Rudych O. Primary school teachers' soft skills development while teaching philological disciplines. Aesthetics and ethics of pedagogical action. 2022. Issue 25. P.94-104.
- [26] Sternberg R. J. The theory of successful intelligence. In R J. Sternberg & S. B. Kaufman (Eds.), Cambridge handbook of intelligence. 2011. P.504-527.
- [27] Feraco T., Resnati D., Fregonese D., Spoto A., Meneghetti C. Soft Skills and Extracurricular Activities Sustain Motivation and Self-Regulated Learning at School. Journal of Experimental Education. 2022, Vol. 90 Issue 3, P.550-569.
- [28] Chamorro-Premuzic T., Arteché A., Bremner A., Greven C., Furnham A. Soft skills in higher education: importance and improvement ratings as a function of individual differences and academic performance. Educational Psychology. 2010, Vol. 30 Issue 2, P.221-241.
- [29] Matteson M., Anderson L., Boyden C. «Soft Skills»: A Phrase in Search of Meaning. Libraries & the Academy. 2016, Vol. 16 Issue 1, P.71-88.
- [30] Dimitrova K. Formation of soft skills in preschool and primary school age - an important factor for success in a globalizing world. Knowledge International Journal. 2018. 28(3). P.909-914.
- [31] Heyder A., Steinmayr R., Cimpian A. Reflecting on their mission increases preservice teachers' growth mindsets. Learning and Instruction. 2023. Volume 86, 101770.
- [32] Rissanen I., Kuusisto E., Tuominen M., Tirri K. In search of a growth mindset pedagogy: A case study of one teacher's classroom practices in a Finnish elementary school. Teaching and Teacher Education. 2019. Volume 77, P. 204-213.
- [33] Zhang Q., Lin S., Liu J., Zhang J. Role of College Environment on Students' Soft Skills: Achievement Goal Structure. College Teaching. 2022, Vol. 70 Issue 4, P.422-432.
- [34] Taylor I. The arts breathe new life into teaching a vital skill. TES: Magazine. 7/20/2018, Issue 5309, P.34-34.
- [35] Tang K. N., Hashimah M. Y., Hashimah H. Soft Skills Integration in Teaching Professional Training : Novice Teachers Perspectives. Procedia - Social and Behavioral Sciences, 2015. 186, P.835-840.
- [36] Namakshi N., Warshauer H., Strickland S., McMahon L. Investigating preservice teachers' assessment skills: Relating aspects of teacher noticing and content knowledge for assessing student thinking in written work. School Science & Mathematics. 2022, Vol. 122. Issue 3. P.142-154.
- [37] Romo-Escudero F., LoCasale-Crouch J., Hamre B. Early childhood teachers' noticing skills in the context of an intervention: supporting teachers to effectively reflect on practice. Teacher Development. 2022, Vol. 26. Issue 5. P.683-705.
- [38] Lombardi L., Mednick F., De Backer F., Lombaerts, K. Fostering Critical Thinking across the Primary School's Curriculum in the European Schools System. Education Science. 2021, 11, P.505.
- [39] Khasanzyanova A. How volunteering helps students to develop soft skills. International Review of Education / Internationale Zeitschrift für Erziehungswissenschaft. 2017, Vol. 63 Issue 3, P.363-379.

PRIORITIES OF PROFESSIONAL TRAINING FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS: ANALYSIS OF EUROPEAN EXPERIENCE

Zhovnych Olesia Volodymyrivna

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Doctoral Student,

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University,

Vinnitsia, Ukraine

ORCID ID 0000-0001-6430-7341

olesia.zhovnych@vspu.edu.ua

Annotation. After the analysing the European scientists' research is found out that the priority direction of the development of modern education is the formation of students' life skills. Europe has recognized that there is only one effective way to prepare a child for a successful adult life: to learn how to be adapted to any changes that are happening now and are waiting in the future. Life skills help to prepare young people for their future after graduation and provide an opportunity to evolve in all spheres of life successfully. Most Ukrainian researchers prefer to form the so-called soft skills, which include related to communication and human adjustment relationships (communication, teamwork, leadership, ability to prevent and resolve conflicts, etc.).

The European scientists make a conclusion that the main role of the primary school teacher is to form pupils' life skills and social competence to ensure the optimal result of social, emotional, intellectual, physical and moral development of children.

In European countries family and educational institutions are recognized as important factors for the formation of life skills from an early age. Therefore, primary school teachers are obliged to be a role model. That's why the main goal of professional training of primary school teachers is the formation of their readiness for the development of students' life skills.

Keywords: primary school teacher, life skills, soft skills, pedagogical education, successful life activities.

References (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

- [1] Kolomiets A. M., Lazarenko N. I. Suchasni metodolohichni pidkhody v orhanizatsiyi vyshchoyi pedahohichnoyi osvity. [Modern methodological approaches in the organization of higher pedagogical education]. Scientific Bulletin of the South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynskiy. 2016. Issue 3(110). Series: Pedagogy. 2016. C.47-52.
- [2] Lazarenko N. I. endentsiyi profesiynoyi pidhotovky vchyteliv u pedahohichnykh universytetakh Ukrayiny v umovakh yevrointehratsiyi [Trends in professional training of teachers in pedagogical universities of Ukraine in the conditions of European integration]: diss. ... doctor of pedagogy Sciences: 13.00.04 - "Theory and methodology of professional education". Kyiv 2020. 571 c.
- [3] Lazarenko N., Kolomiets A., Hromov Y. Foreign internships of the universities pedagogical staff: opportunities and perspectives. UNESCO Chair Journal LIFELONG PROFESSIONAL EDUCATION in the XXI CENTURY, 2020. (1), P.45-52.
- [4] Dede C. Comparing frameworks for 21st century skills. In J. Bellanca, R. Brandt (Eds.), 21st century skills. 2010. P. 51-76.
- [5] Zhao Y. Preparing globally competent teachers: A new imperative for teacher education. Journal of Teacher Education, 2010. 61(5), P. 422-431.
- [6] UNESCO. Education for sustainable development. Sourcebook. Learning & training tools. №4 - 2012. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000216383.locale=en>
- [7] OECD. (2019). The Future of Education and Skills 2030. OECD Publishing. URL: <http://www.oecd.org/education/2030/oecd-education-2030-position-paper.pdf>
- [8] Organisation for Economic Co-operation and Development. The Future of Education and Skills: Education 2030; Secretary-General: Paris, France, 2018; URL: [https://www.oecd.org/education/2030/E2030%20Position%20Paper%20\(05.04.2018\).pdf](https://www.oecd.org/education/2030/E2030%20Position%20Paper%20(05.04.2018).pdf)
- [9] The concept of the New Ukrainian School. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/novaukrainska-shkola>
- [10] Ahmad S., Ameen K., Ullah M. Needed Soft Skills and their Status: Self-perceptions of University Information Professionals. Pakistan Journal of Information Management & Libraries. 2016, Vol. 18 Issue 2, P.75-90.
- [11] Ediger M. Soft skills and the science curriculum. Education. 2017, Vol. 137. Issue 3, P.281-282.
- [12] Price D., Magy R. Filling the soft skills gap. COABE Journal: The Resource for Adult Education. 2021, Vol. 10 Issue 1, P.90-107.
- [13] Goncharova O. K. Sotsial'ni navychky uchniv pochatkovoyi shkoly yak predmet pedahohichnoho doslidzhennya. [Social skills of elementary school students as a subject of pedagogical research]. Academic studies. Series "Pedagogy", Vol. 1, 2022. C.103-108.
- [14] Kolmykova O. Formuvannya sotsial'noyi kompetentnosti uchniv pochatkovoyi shkoly u pozaurochnyy chas. [Formation of social competence of elementary school students in extracurricular time]. Tavriyskyi herald of education, 2016, № 3 (55). C.89-94.

- [15] Vorontsova T. V., Ponomarenko V. S. and others. Pryntsyropy osvity na osnovi rozvytku zhyttyevykh navychok u kursy «YA doslidzhuyu svit». [Principles of education based on the development of life skills in the course "I explore the world"] K.: «Алатон», 2018. 33 с.
- [16] Nakhod S. A. Znachushchist' «Soft skills» dlya profesiynoho stanovlennya maybutnikh fakhivtsiv sotsionomichnykh profesiy. [Significance of "Soft skills" for the professional development of future specialists in socio-economic professions]. Scientific journal of the National Pedagogical University named after M.P. Drahomanova. Series 5: Pedagogical sciences: realities and prospects. 2018. № 63. C. 131–135.
- [17] Bakhmut N. Rozvytk soft skills здобувачів початкової освіти в умовах інклюзії. [Development of soft skills of students of primary education in conditions of inclusion]. Bulletin of the Cherkasy National University named after Bohdan Khmelnytskyi. Series: Pedagogical sciences. 2022. №1, C. 144–152.
- [18] Demchenko O., Kazmirchuk N., Zhovnych O., Stakhova I., Podorozhnyi V., Baranovska I. Preparing students for the use of theater activities for children's development soft skills: european context. Society. Integration. Education. 2022. P.31-46.
- [19] Karuk, I., Kolesnik, K., Kryvosheya, T., Prysiazniuk, L., Shykyrynska, O., Vyshkivska, V., Komarivska, N. The development of cooperation skills of senior preschoolers in the experimentation process. Society. Integration. Education, 2022. I, P.404-414.
- [20] Koval K. O. Rozvytok «soft skills» u studentiv – ody z vazhlyvykh chynnykiv pratsevlashtuvannya. [The development of "soft skills" among students is one of the important factors of employment]. Bulletin of the Vinnytsia Polytechnic Institute. 2015. N 2. P. 162–167.
- [21] Pirozhok G. Yu. Formuvannya klyuchovykh soft skills u studentiv pedahohichnoho koledzhu. [Formation of key soft skills in students of the pedagogical college]. Collection of scientific works "Pedagogical Sciences". 2022. Issue 98. P. 48–53.
- [22] Pirozhok G. Yu. Znachushchist' soft skills dlya formuvannya osobystosti здобувача передвисьчої освіти в умовах вишкового стану. [The importance of soft skills for the formation of the personality of a student of pre-university education in the conditions of martial law]. Collection of scientific works "Pedagogical Sciences". Vol.100. 2022. P.28-33.
- [23] Polyakova I., Korsikova K. [Soft Skills: universal skills in Ukrainian language and reading lessons in elementary school]. Acta Paedagogica Volyniensis, 2021. (3), P.120–125.
- [24] Kazmirchuk N. S., Zhovnych O. V., Ckakhova I. A. Teatr pryrody yak zasib formuvannya soft skills v uchniv pochatkovykh klasiv. [Nature theater as a means of forming soft skills in elementary school students]. Scientific notes of Vinnytsia State Pedagogical University named after Mykhailo Kotsyubynskyi. Series: Pedagogy and psychology., 2020. P. 23-30.
- [25] Braiilko Yu., Palekha O., Rudych O. Primary school teachers' soft skills development while teaching philological disciplines. Aesthetics and ethics of pedagogical action. 2022. Issue 25. P.94-104.
- [26] Sternberg R. J. The theory of successful intelligence. In R J. Sternberg & S. B. Kaufman (Eds.), Cambridge handbook of intelligence. 2011. P.504-527.
- [27] Feraco T., Resnati D., Fregonese D., Spoto A., Meneghetti C. Soft Skills and Extracurricular Activities Sustain Motivation and Self-Regulated Learning at School. Journal of Experimental Education. 2022, Vol. 90 Issue 3, P.550-569.
- [28] Chamorro-Premuzic T., Arteché A., Bremner A., Greven C., Furnham A. Soft skills in higher education: importance and improvement ratings as a function of individual differences and academic performance. Educational Psychology. 2010, Vol. 30 Issue 2, P.221-241.
- [29] Matteson M., Anderson L., Boyden C. «Soft Skills»: A Phrase in Search of Meaning. Libraries & the Academy. 2016, Vol. 16 Issue 1, P.71-88.
- [30] Dimitrova K. Formation of soft skills in preschool and primary school age - an important factor for success in a globalizing world. Knowledge International Journal. 2018. 28(3). P.909-914.
- [31] Heyder A., Steinmayr R., Cimpian A. Reflecting on their mission increases preservice teachers' growth mindsets. Learning and Instruction. 2023. Volume 86, 101770.
- [32] Rissanen I., Kuusisto E., Tuominen M., Tirri K. In search of a growth mindset pedagogy: A case study of one teacher's classroom practices in a Finnish elementary school. Teaching and Teacher Education. 2019. Volume 77, P. 204-213.
- [33] Zhang Q., Lin S., Liu J., Zhang J. Role of College Environment on Students' Soft Skills: Achievement Goal Structure. College Teaching. 2022, Vol. 70 Issue 4, P.422-432.
- [34] Taylor I. The arts breathe new life into teaching a vital skill. TES: Magazine. 7/20/2018, Issue 5309, P.34-34.
- [35] Tang K. N., Hashimah M. Y., Hashimah H. Soft Skills Integration in Teaching Professional Training : Novice Teachers Perspectives. Procedia - Social and Behavioral Sciences, 2015. 186, P.835-840.
- [36] Namakshi N., Warshauer H., Strickland S., McMahon L. Investigating preservice teachers' assessment skills: Relating aspects of teacher noticing and content knowledge for assessing student thinking in written work. School Science & Mathematics. 2022, Vol. 122. Issue 3. P.142-154.
- [37] Romo-Escudero F., LoCasale-Crouch J., Hamre B. Early childhood teachers' noticing skills in the context of an intervention: supporting teachers to effectively reflect on practice. Teacher Development. 2022, Vol. 26. Issue 5. P.683-705.
- [38] Lombardi L., Mednick F., De Backer F., Lombaerts, K. Fostering Critical Thinking across the Primary School's Curriculum in the European Schools System. Education Science. 2021, 11, P.505.
- [39] Khasanzyanova A. How volunteering helps students to develop soft skills. International Review of Education / Internationale Zeitschrift für Erziehungswissenschaft. 2017, Vol. 63 Issue 3, P.363-379.